

AI/DBiR/06/2026/91

Warszawa, 19.06.2026 r.

Opinia Amnesty International Polska
do projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego
(numer projektu: UD390)

Amnesty International Polska **pozytywnie** ocenia projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (numer projektu: UD390), stanowiący przedmiot niniejszej opinii. Projektowana ustawa ma na celu zmianę ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46, z późn. zm.), polegającą na rozszerzeniu uprawnień instytucji społecznych, które złożyły zawiadomienie o przestępstwie poprzez umożliwienie im wniesienia zażalenia na postanowienie o umorzeniu śledztwa.

Projektowana regulacja ma szczególne znaczenie dla wzmocnienia ochrony prawnej jednostek przed szczególną kategorią przestępstw, jaką są przestępstwa motywowane uprzedzeniami, często określane także jako przestępstwa z nienawiści. Jakkolwiek polski kodeks karny nie definiuje tej kategorii przestępstw, tak można w nim odnaleźć szereg przepisów kryminalizujących zachowania, dla których motywacja do ich popełnienia wynika z uprzedzeń. W szczególności chodzi tu o art. 119, 256 i 257 Kodeksu karnego, które sankcjonują stosowanie przemocy, groźby bezprawnej, nawoływanie do nienawiści, propagowanie totalitarnego ustroju państwa, znieważanie oraz naruszanie nietykalności cielesnej ze względu na przesłanki takie jak „rasa”, pochodzenie etniczne, narodowość, wyznanie lub bezwyznaniowość oraz przynależność polityczna.

Przestępstwa z nienawiści cechują się szczególnym, bo wyższym stopniem szkodliwości, zarówno w wymiarze społecznym, jak i indywidualnym. Wiele badań wskazuje na to, że – przynajmniej niektóre – przestępstwa z nienawiści mają szczególnie negatywny wpływ na osobę pokrzywdzoną, jej bliskich, osoby noszące cechę dyskryminacyjną, wobec której sprawca był uprzedzony, a także całe społeczeństwo (za: Piotr Godzisz, Prawidłowe rozumienie przestępstw z nienawiści, w: Paweł Knut (red.) *Metodyka pracy adwokata i radcy prawnego w sprawach o przestępstwa z nienawiści*, Warszawa, 2020).

Z tego względu dotychczasowy stan prawny, w którym „instytucji społecznej” przysługiwało uprawnienie procesowe w postaci możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa, ale już nie przysługiwało jej uprawnienie do wniesienia zażalenia na postanowienie o umorzeniu śledztwa, stanowi barierę dla podejmowania przez organizacje pozarządowe działań zmierzających do ochrony społeczeństwa przed tego rodzaju przestępczością. W sytuacji, gdy w tego typu przestępstwach nie dochodzi do zidentyfikowania danych pokrzywdzonego, sytuacja ta skutkuje także brakiem możliwości skutecznego ścigania i karanie tego typu czynów.

Brak uprawnienia do zaskarżenia postanowienia o umorzeniu postępowania karnego obecnie w istocie prowadzi do braku możliwości sądowej kontroli tego typu decyzji procesowej. Brak ten był szczególnie widoczny, w sytuacji, w której ze względu na czynniki pozaprawne urząd prokuratorski odmawiał ścigania tego typu przestępstw. Na przypadki negatywnego wpływu polityków na decyzje prokuratorskie, skutkujące brakiem ścigania przestępstw z nienawiści wskazywała w swoim raporcie Europejska Komisja Przeciwko Rasizmowi i Ksenofobii (raport ECRJ dotyczący Polski, szósty cykl monitoringu, przyjęty w dniu 27 czerwca 2023 r. par. 57).

Wskazana nowelizacja ma szansę przyczynić się do realizacji standardu ochrony przed przestępstwami z nienawiści wynikającego z wiążącej Polskę Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Na temat sposobu realizacji tego standardu ETPC wypowiedział się ostatnio w wyroku w sprawie Bednarek i inni przeciwko Polsce (wyrok z dnia 10 lipca 2025 r., skarga nr 58207/14) .

W wyroku tym, który jakkolwiek nie dotyczył wprost problemu prawnego stanowiącego przedmiot ustawy nowelizującej, tj. braku możliwości zaskarżenia postanowienia o umorzeniu, ale sposobu prowadzenia tego typu postępowania, Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał, że: „gdy istnieje podejrzenie, że postawy dyskryminacyjne były przyczyną aktu przemocy, szczególnie istotne jest, aby oficjalne śledztwo było prowadzone z należytą starannością i bezstronnością, mając na uwadze potrzebę ciągłego potwierdzania potępienia takich czynów przez społeczeństwo oraz utrzymania zaufania mniejszości do zdolności organów władzy do ochrony ich przed przemocą motywowaną dyskryminacją. Wypełnienie pozytywnych obowiązków państwa wymaga, aby krajowy system prawny wykazał swoją zdolność do egzekwowania prawa karnego wobec sprawców takich aktów przemocy. Bez rygorystycznego podejścia ze strony organów ścigania przestępstwa motywowane uprzedzeniami byłyby nieuchronnie traktowane na równi ze zwykłymi sprawami pozbawionymi takich znamion, a wynikający z tego brak rozróżnienia byłby równoznaczny z oficjalnym przyzwoleniem na przestępstwa z nienawiści lub nawet pobłażliwością wobec nich (tamże, § 95, z dalszymi odniesieniami).”, par. 89 wyroku.

Mając powyższe na uwadze, uznać należy, że nowelizacja pozwala zwiększyć rygoryzm reakcji państwa polskiego, oczekiwany przez Europejski Trybunał Praw Człowieka. Jednocześnie

poddaje decyzje organów prowadzących postępowanie karne kontroli sądowej, przyczyniając się do zwiększenia poziomu staranności i bezstronności w prowadzeniu tego typu postępowania.

Niezależnie od pozytywnej oceny przedmiotowej zmiany, Amnesty International wskazuje na potrzebę poszerzenia katalogu przestępstw dyskryminacyjnych wskazanych w już cytowanych przepisach kodeksu karnego, m.in. o orientację seksualną, tożsamość płciową, wiek czy niepełnosprawność, a także sytuacje, gdy do dyskryminacji dochodzi przez asocjację lub aumpcję. Mając świadomość, że ustawa z dnia 6 marca 2025 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, realizująca częściowo ten postulat, została zakwestionowana przez upolityczniony, orzekający w składzie niezgodnym z Konstytucją, Trybunał Konstytucyjny (sygn. Kp 3/25), stan prawny dalej pozostaje daleki od zapewnienia jego zgodności z Konstytucją RP. Przestępstwa popełniane z tych podwodów pozostają bowiem poza reakcją prawno-karną państwa polskiego. Z tego powodu, pozytywnie oceniając przedłożony do zaopiniowania projekt ustawy, apelujemy o wznowienie prac legislacyjnych, celem wzmocnienia ochrony prawnej osób należących do mniejszości dyskryminowanych, jak i zapewnienia zgodności kodeksu karnego z Konstytucją RP.

W imieniu Stowarzyszenia Amnesty International

Anna Błaszczak-Banasiak

Dyrektorka

Projekt opinii sporządził Adam Płoszka